Báby, které se bály Boha / Genesis 1, 15 – 22 / Olomouc, červený kostel 22. 11. 2026

Bratři a sestry,

už podruhé na závěr církevního roku, těsně po svátku 17. listopadu a navíc výjimečně a vzácně pro bohoslužby zde v červeném kostele jsem hledal biblický text, který by do této situace promluvil. Tentokrát se nabízí nedávná úloha pro nedělní školu. A čin hebrejských porodních bab jsme probírali i na mládeži.

Jistě se shodneme na tom, že svátek, kdy si připomínáme oběti perzekuce nacistické i komunistické, úzce souvisí s tématem statečnosti. Porodní báby Šifra a Púa prokážou velkou statečnost tváří v tvář mocnému egyptskému faraonovi. Izrael je v egyptské zemi tvrdě zotročován. Dře při stavbě měst Pitom a Ramses. Faraon nad nimi ustanoví dráby. Navzdory tomu Izrael roste a sílí, až z nich mají Egypťané hrůzu. Bojí se jich. Ano. Útlak Hebrejců vychází z faraonova strachu a hrůzy. Ještě víc se rozmnoží a pak se postaví proti nám. Musíme nad nimi vyzrát, musíme je přelstít. Ale ten strach není jen z toho, že by se z nich mohli jednou stát nepřátelé. Původní text taky naznačuje, že se bojí i jejich kultury, kterou pokládají za podřadnou a kterou pohrdají a štítí se jí. Ano, i to tam je. Projevilo se to už v době, kdy do Egypta přišli bratři za Josefem a Josef si s nimi nemohl sednout za jeden stůl, protože to byla v očích Egypťanů ohavnost. Strach je motivem pro brutální útlak Izraelců. Skrytý nebo otevřený strach, ale taky pohrdání je vždycky důvodem k pronásledování nepohodlných lidí i celých národů ve všech dobách až po tu dnešní. Včetně snahy vést proti nim válku a potupit je, vykořenit, zničit, vyhladit. Nepřát jim sám život. Ti porobení mají vždycky dvě možnosti – buďto se se stavem věcí smířit, nebo se protivníkovi postavit. Ne nutně vždy silou. Třeba tak, jak o tom píše Elie Wiesel, když popisuje, jak chasidský rabín Baal šem Tov naučil zdecimované židovské obce v Haliči v 18. století zpívat. Proti zármutku bojoval zpěvem a tancem. Rozhodný boj proti beznaději. Nechat se ovládnout zoufalstvím by znamenalo dopřát vítězství zlu. To je heroický rozměr chasidské radosti, protest, způsob jak nepodlehnout. Možná malá, ale účinná lest.

Postavit se zlu. Alespoň někdy. Aspoň někdo, když ne všichni. A různými způsoby. Třeba taky písněmi a tancem. A je to tak, že utlačovaní obstojí vůči temnotě a zlu tehdy, když ukážou alespoň nějakou vůli k odporu, vůli k životu. A právě tehdy taky můžou počítat s Boží pomocí.

Když se snahy o redukci Izraele ukázaly jako marné a kontraproduktivní, jde faraon ještě dále a sáhne ke genocidnímu řešení. Populaci, které se bojí a ze které je mu nanic, se rozhodne omezit tak, že dá porodním bábám zločinný příkaz zavraždit každého novorozeného chlapce. Každého budoucího bojovníka, ale taky nositele rodů a tradic. Je třeba postupně vybít celou mužskou populaci. Ženy pochopitelně nezmůžou nic.

Jenže právě ženy tady přichází na scénu. Šifra a Púa. Porodní báby, které energicky zasáhnou do děje. Mimochodem jejich jména známe, ale jméno faraónovo ne. Tyto dvě statečné ženy se vzepřou jeho rozkazu – a nechávají chlapce naživu. Nestanou se poslušnými nástroji vražedného běsnění. A hlavním motivem je to, že se obě bály Boha a nade vše si vážily života, který je jeho nejcennějším darem. Proto se faraónovým rozkazem neřídí. Nepochybně riskují faraónův hněv i vlastní životy. Ale ony se bojí Boha….

No a reakce mocnáře na sebe nenechá dlouho čekat. Farao si obě ženy předvolá a ptá se: Co to děláte, že necháváte hochy naživu? Připomeňme si jejich odpověď, která sama volá po výkladu. „*Hebrejky nejsou jako ženy egyptské, jsou plné života. Porodí dříve, než k nim porodní bába přijde*.“ Této jejich obhajobě rozumějme takto: Báby se opřou o sám faraónův příkaz. Ten zněl: Když budete pomáhat Hebrejkám při porodu a dítě vyklouzne na porodní křeslo, nebo „hned jak opustí dítě matky klín“ – jak zazní v písni Sváti Karáska“ – usmrťte jej. A ženy argumentují: „No jo, ale my k Hebrejkám vždycky dorazíme pozdě. A dítě už je umyté a do něčeho zabalené a matka ho kojí. Což znamená, že máme – li se držet tvého příkazu králi, už ho v takové chvíli nelze naplnit…“ Taková malá lest.

Vzpomínám si, jak jsme se za komunistů pokoušeli všemožně taktizovat. Jak jsme se snažili proti bolševikovi uplatňovat naše malé lsti - a vyzrát nad ním. Nechodíme do náboženství, ale do konfirmačního cvičení, čemuž nerozuměl. Anebo: s náboženskou otázkou jsem přece vyrovnán. Ale byly i mnohem složitější chvíle. Byli ti, kteří ukrývali pronásledované lidi a museli se pokoušet přelstít ty, kteří jim byli v patách. Ta odpověď porodních bab tady nepostrádá jistou grotesknost a výsměch moci. Šifra a Púa nevyhlásí: Faraóne, nic takového dělat nebudeme. Ale řeknou: Víš, králi, Hebrejky jsou plné života, tvůj rozkaz nelze naplnit. Petr Sláma nás upozorňuje na to, že původní text je ještě silnější a byl později oslaben. A zní tam: Víš, faraone, ty Izraelky jsou šelmy. Jsou to prostě dračice. Mají neskutečnou vůli a sílu k životu… Krásná lest. Farao chtěl přelstít Hebreje, ale sám je originálně obyčejnými dvěma ženskými, které se

bojí Boha víc než jeho – přelstěn, přechytračen – a dokonce jeho vlastními prostředky.

Hebrejky jsou dračice. Izrael v Egyptě má obrovskou a nezlomnou vůli k životu. A v pravou chvíli dává jasně najevo, že se bojí Boha víc nežli kohokoli jiného. A taky čteme to, že Bůh porodním bábám prokazoval dobrodiní a lid se množil a byl velmi zdatný. Bůh bábám přilepšoval a žehnal jim.

Obrovské téma, které prostupuje celou Biblí. Teror – a proti tomu bázeň Boží. Zločin, zlo, strach a kult smrti – a proti tomu vůle k životu a poslušnost před Bohem. Ten zápas s temnotou trvá dodnes na mnoha místech ve světě. Odporná, gangsterská a vražedná nenávist – a na straně druhé vzdor a nezlomná síla k životu. Zápas mezi slepým skloněním se před ďáblem - a poslušností vůči Bohu. Ohnutí hřbetu ze strachu před zlou mocí – a nesklonění se kvůli bázni před Bohem. Věřím a mám naději, že tam, kde má člověk navzdory kultům smrti nezdolnou vůli k životu, tam, kde je jeho bázeň před Bohem a úcta k životu silnější nežli slepá poslušnost, tam je Bůh blízko se svou pomocí a požehnáním. Ne, statečnost a odvaha jistě není něco, čím jsme my lidé automaticky vybaveni a co v nás vždycky zafunguje. Není to tak. Všichni zápasíme s vlastním strachem. Ale v konkrétní chvíli, přemožení vírou a bázní před Bohem, se odvážnými můžeme stávat… tak jako Šifra a Púa…

Podání první kapitoly Exodu nám ještě řekne, že touto epizodou vládcova vražedná mašinerie ukončena nebyla. Genocida pokračovala. Ale brzy se narodí dítě, chlapec Mojžíš, který jednou vyvede Izrael z Egypta do svobody. Tento příběh je prologem k jeho narození. A stane se archetypálním, modelovým příběhem pro další exody v dějinách a inspirací pro nová a nová setřásání otrockých pout.

Blíží se advent a zvěst o tom, že se přiblížilo Království Boží. A že se narodí Dítě. To, které taky unikne genocidě. A nakonec neunikne kříži. Pak ale vstane z mrtvých a překoná nejen římský kult smrti, ale všecky kulty smrti v dějinách. Až po dnešek. Ta šelma, ten lev z Judy, Kristus - nejenže měl nezlomnou sílu k životu, ale on ten pravý život zprostředkovává a daruje – ba on sám jím je. Narodí se dítě….. Amen.

Modlitba. *Pane Bože, děkujeme za tento příběh plný naděje a statečnosti. Děkujeme ti za to, žes nás jako národ provedl časy těžkých zkoušek, kdy šlo často o život. A díky za to, že smíme dnes žít ve svobodě. Dávej nám sílu k životu a radost z něj, díky které nás nic nezlomí. Amen.*